

Genesis, wetenschap en geschiedenis

Geert Lernout

Het boek Genesis

- Ontstaansmythe: heelal en Israel
- Bestaat uit verschillende tradities, daardoor contradicties, antropomorfe en niet-ene god
- Vanaf begin radicale interpretatie nodig, zeker als jodendom messiaans wordt, gebruik van allegorie
- Christenen nemen boek over: dus ook allegorie en nu ook typologie

Engeland

Vanaf zeventiende eeuw meest 'democratische' land,

- Staatskerk, maar intern verdeeld
- Grote diversiteit (Act of Toleration, 1689)
- Religieuze herleving

In achttiende eeuw, evangelisch 'revival'

- Nieuw belang van Bijbel
- Sterke reactie tegen verlichting en 'freethought'
- Non-conformisme (voor vrijheid van religie)
- Wél anti-katholiek

Negentiende eeuw

Eenzijds in reactie tegen Franse revolutie: sterke conservatieve traditie. Staat en kerk: Tories

Anderzijds liberale beweging: vrijheid van geloof: Whigs.

Controversieel: rechten van katholieken (vanaf het einde van de achttiende eeuw en ondanks tegenkanting); later ook van joden en atheïsten

Religie

Staatskerk is verdeeld

1. High Church: aansluiting bij Rome: rituelen, onder druk van Oxford Beweging
2. Low Church: evangelisten, puriteinen, tegen Rome
3. Broad Church: vanaf midden van de eeuw; liberale ethische ideeën, diversiteit

Als staatskerk: religie is staatszaak

Relatie tot de bijbel 1

Onder invloed van Duitse liberale bijbelkritiek aanvaardt een kleine minderheid (Broad Church) het feit dat de bijbel niet letterlijk waar hoeft te zijn

1. Essays and Reviews (1860) 'seven against Christ'
2. Colenso's *Pentateuch* (1862)
3. *Lux Mundi* (1889)

Zelfde evolutie bij non-conformisten

Relatie tot de bijbel 2

High en Low Church blijven geloven in letterlijke waarheid van de bijbel: Mozes heeft Pentateuch geschreven, schepping en zondvloed, Abraham, Jozef, mirakelen

Druk van wetenschap en van liberale theologie neemt alleen maar toe, en uit reactie, radicalisering van de standpunten

Genesis en wetenschap

- Geologie is hier belangrijker dan biologie: Geological Society in 1831, niet langer algemene zondvloed: Noach kan niet.
- Niet-westerse culturen (cf Mormon)
- Archeologie, chronologie en vergelijkende godsdienst
- Bijbelfilologie

Filologie

In het geval van de bijbel noemt men dit Hogere Kritiek: vanaf Valla, Erasmus, Spinoza, en vele anderen. Voor Wilberforce 'Duits vergif'.

De Engelse kerken beschouwden elke kritiek als atheïsme (wegens kritiek in de 18de eeuw)

Pas laat in de eeuw: min of meer aanvaarding, de bijbel wordt nu pas gelezen in de historische context

Nieuwe editie van King James Bijbel

Fundamentalistisch reactie

Zowel in Engeland als in Verenigde Staten wordt nieuwe ontwikkeling niet aanvaard door een relatief kleine maar fanatieke groep:

1. Bijbel is letterlijk en in alle details waar, historisch en wetenschappelijk
2. Dus nieuwe geschiedenis en nieuwe wetenschap, isolatie
3. King James vertaling, alleen

Moraal

In dit trage proces is Darwin minder belangrijk geweest dan wordt gedacht.

Ook filologie en geschiedenis uiteindelijk niet zo relevant

Veel belangrijker: ethische dimensie. Veel van wat in de bijbel staat, was onverenigbaar met de ethiek van de Britse gentleman; een eeuwige straf kon helemaal niet.

Theologie

Liberaal theologie met Jezus als centrale figuur;
de incarnatie is historisch, al de rest
(misschien) niet.

De bijbel wordt ontdaan van alle mythes (en
mirakelen).

Fundamentalisme

Besluit om niet alleen exacte wetenschap, maar ook geschiedenis, filologie, moraal, theologie, en de hele moderniteit ondergeschikt te maken aan de Ene Waarheid waaraan niet mag getwijfeld worden.

In de vorm van Intelligent Design met wetenschappelijke en rationele argumenten. Maar helaas.